



Rijksinstituut voor Volksgezondheid
en Milieu
Ministerie van Volksgezondheid,
Welzijn en Sport

Prenatale Screening Infectieziekten en Erythrocyten- immunisatie (PSIE)

Checklist voor verloskundig hulpverleners

vanaf 1 juli 2011

Eerste consult

Plan eerste consult bij voorkeur vóór week 13 in de zwangerschap.

- Als zwangere zich pas (veel) later in de zwangerschap meldt: screening alsnog uitvoeren.
- Als zwangere zich pas durante partu meldt zonder voorafgaande controles: screening met spoed uitvoeren.

Voorlichting en instructie zwangere

- Bespreek:
 - reden bloedonderzoek
 - inhoud screening: hepatitis B, HIV, syfilis, ABO-bloedgroep, aanwezigheid Rhesus (D)- en Rhesus (c)-antigeen, IEA.
- Overhandig folder 'Zwanger!'
- De VKH overtuigt zich er van dat informatie is begrepen.

Bloedafname en aanvraagformulier

- Draag zorg voor bloedafname en vermeld op aanvraagformulier:
 - meisjesnaam, adres van zwangere
 - BSN van zwangere (let op: ook wettelijk verplicht)
 - achternaam partner
 - à terme datum
 - naam en directe telefoonnummer aanvragend VKH.

Registratie voor RIVM-RCP

Als van zwangere dragerschap HBsAg, HIV-infectie, doorgemaakte syfilis of IEA bekend is: geef binnen een week door aan RIVM-RCP met het 'informatieformulier RIVM-RCP'

Bericht laboratorium: geen afwijkende uitslagen

- Bewaar uitslagen in dossier zwangere.
- Screening is afgerond.

Bericht laboratorium: afwijkende uitslag Hepatitis B

- Ontvangst infoset van RIVM-RCP.
 - Meld via ontvangen antwoordkaart de verwachte bevallingsdatum en adres van de zwangere aan RIVM-RCP.
 - Meld dragerschap niet-anoniem bij de GGD (<24 uur na ontvangst uitslag).
 - Vergewis u ervan dat zwangere geen bezwaar heeft tegen aanwezigheid van derden bij het meedelen van de uitslag, zoals partner.
 - Spreek niet van positieve uitslag, maar van geïnfecteerd zijn of aanwezigheid van antistoffen.
- Zie voor verdere procedure het draaiboek PSIE en de toegezonden checklist hepatitis B.

Bericht laboratorium: afwijkende uitslag HIV

- Vergewis u ervan dat zwangere geen bezwaar heeft tegen aanwezigheid van derden bij het meedelen van de uitslag, zoals partner.
- Spreek niet van positieve uitslag, maar van geïnfecteerd zijn of aanwezigheid van antistoffen.
- Draag behandeling over aan HIV-behandelcentrum. Ook als zwangere indeterminant (niet te classificeren) is voor HIV.
- Informeer huisarts.
- Meld verwijzing *binnen een week* aan RIVM-RCP met het 'informatieformulier RIVM-RCP'.

Bericht laboratorium: afwijkende uitslag Syfilis

- Vergewis u ervan dat zwangere geen bezwaar heeft tegen aanwezigheid van derden bij het meedelen van de uitslag, zoals partner.
- Spreek niet van positieve uitslag, maar van geïnfecteerd zijn of aanwezigheid van antistoffen.
- Primo-infectie: verwijs zwangere naar tweedelijns VKH.
- Positieve serologie zonder eerdere behandeling: overleg met tweedelijns.
- Informeer huisarts.
- Meld verwijzing *binnen een week* aan RIVM-RCP met het 'informatieformulier RIVM-RCP'.

Vervolg zwangerschap

- Draag zorg voor aanvraagformulieren voor RIVM/LIS en materiaal bloedafname bij moeder en kind.

Na de bevalling

- Neem bloed af bij moeder en kind. Tijdsinterval tussen beide bloedafnames maximaal 3 dagen.
- Bij gebruik navelstrengbloed: voorkom contaminatie met moederlijk bloed.
- Stuur bloed moeder en kind samen naar lokale lab dat het verzendt naar RIVM/LIS.

Verwijs pasgeborene naar kinderarts als:

- Moeder bekend is met een primo-infectie.
- Kind verdacht wordt van een congenitale syfilis.

Bericht laboratorium: Rhesus (D)-negatief

- Deel uitslag mee.
- Maak afspraak voor bloedafname in week 27.

Week 27

- Draag zorg voor bloedafname voor foetale Rhesus (D)-typering, bepaling D-IEA en andere IEA.
- Verstuur bloed en aanvraagformulier 'Screening 27^e week' naar Sanquin Diagnostiek.

Week 29

Indien in week 29 geen uitslag foetale RhD-typering bekend is:

- Informeer bij Sanquin: 020 - 512 33 73.
- Laat alsnog een foetale RhD-typering uitvoeren.
- Plan toediening anti-RhD-Ig in week 30.

Week 30

Indien kind Rhesus (D)-positief:

- Dien 1000 IE anti-RhD-Ig toe.
- Meld toediening (of weigering) *binnen een week* aan RIVM-RCP met ingevulde anti-RhD-Ig-kaart.
- Noteer uitslag foetale RhD-typering en eventuele toediening anti-RhD-Ig in status zwangere.
- Overhandig afnamemateriaal voor navelstrengbloedbepaling en rodebandformulier (op naam, met uitslag foetale RhD-typering) aan zwangere met opdracht dit mee te nemen bij eventuele ziekenhuisbevalling (*vervalt per oktober 2012*).

Na de bevalling: alle RhD-negatieve zwangeren (*vervalt per oktober 2012*)

- Neem (bij elk kind) navelstrengbloed af.
- Vermeld voornaam (indien meerling), tijdstip en datum bloedafname op rodebandformulier.
- Stuur bloed en volledig ingevulde rodebandformulier met eerstvolgende postlichting of bodedienst naar Sanquin Diagnostiek.
- Let op: lokale lab bepaalt direct de RhD-bloedgroep in navelstrengbloed bij een ontbrekende uitslag foetale RhD-typering of bij geboorte meerling (ook indien de uitslag van de foetale RhD-typering RhD-negatief was). Zie hieronder bij "Bijzondere situaties".

Na de bevalling: indien kind RhD-positief

- Dien direct (maximaal binnen 48 uur) 1000 IE anti-RhD-Ig toe aan moeder.
- Meld toediening (of weigering) *binnen een week* aan RIVM-RCP met ingevulde anti-RhD-Ig-kaart.

Bijzondere situaties:

- Bij geboorte meerling (ook als de uitslag van de foetale RhD-typering RhD-negatief was): lokale laboratorium bepaalt direct de RhD-bloedgroep in navelstrengbloed. Twee kinderen RhD-positief: 2 ampullen 1000 IE toedienen aan moeder. Meer kinderen: beleid afhankelijk uitslagen Kleihauer test. Na afloop van de evaluatieperiode (oktober 2012) wordt besloten of de navelstrengbloedbepaling kan vervallen bij de geboorte van een meerling als de uitslag van de foetale RhD-typering RhD-negatief was.
- Indien bij de geboorte geen uitslag foetale RhD-typering bekend is: laat het lokale laboratorium met spoed bloedgroep kind bepalen in navelstrengbloed.
- Voor overige indicaties en doseringen: *Richtlijn Erytrocytenimmunisatie en Zwangerschap*, www.nvog.nl
- Meld extra toediening plus reden *binnen een week* aan RIVM-RCP met anti-RhD-Ig-kaart.

Indien anti-RhD-Ig niet binnen 48 uur na bevalling is toegediend aan moeder:

Dien zo spoedig mogelijk alsnog toe. Overleg bij twijfel met:

- Sanquin Diagnostiek: 020 – 512 33 73, buiten kantooruren achterwacht Immunohematologie: 020 - 512 33 33 of
- BIBO: 050 – 361 22 99, buiten kantooruren stafdienst Bloedtransfusielaboratorium via de telefooncentrale UMCG 050 – 361 31 61.

Bericht laboratorium: Rhesus (c)-negatief

- Deel uitslag mee.
- Maak afspraak voor bloedafname in week 27.

Week 27

- Draag zorg voor bloedafname voor bepaling c-IEA en andere IEA.
- Verstuur bloed en aanvraagformulier 'Screening 27^e week' naar Sanquin Diagnostiek.

Bericht laboratorium: IEA aangetoond

- Overhandig het door Sanquin Diagnostiek of BIBO opgestuurde informatiemateriaal (folder bloedgroepantistoffen).
- Handel volgens de instructies van Sanquin Diagnostiek of BIBO.

Weigering deelname PSIE

- Vraag naar waarom: misverstand?
- Noteer motivatie in dossier.

Hoe weigering registreren?

- alle onderdelen PSIE-programma: geef, na toestemming van zwangere, de weigering van deelname *binnen een week* door aan RIVM-RCP met het 'informatieformulier RIVM-RCP';
- onderdeel PSIE-programma (bijv. HIV-screening): vermeld op lab-aanvraagformulier voor betreffende onderdeel 'geweigerd';
- opname persoonsgegevens in registratie: vermeld op lab-aanvraagformulier 'weigering registratie'. RIVM-RCP vervangt NAW-gegevens door 'weigering registratie' en de geboortedatum door 1-1-geboortjaar.

Overdracht, overname en wijzigingen zwangerschap

Voor zwangeren met afwijkende uitslag infectieziekten, aangetoonde IEA, en voor RhD-negatieve of Rhc-negatieve zwangeren

Overdracht begeleiding:

- Draag dossier over aan nieuwe VKH (eventueel via de zwangere), inclusief meldingskaarten, vaccinatiekaarten en antwoordenvellen.
- Meld overdracht *binnen een week* bij RIVM-RCP met het 'informatieformulier RIVM-RCP'.

Overname begeleiding:

- Meld overname *binnen een week* bij RIVM-RCP met het 'informatieformulier RIVM-RCP'.
- Indien van toepassing: controleer hepatitis B-documenten in dossier en aanwezigheid van HBVg bij zwangere.
- Indien van toepassing: controleer aanwezigheid van bloedafnameset voor navelstrengbloed en rodebandformulier bij zwangere of in dossier (vervalt per oktober 2012).

Overname begeleiding van onbekende VKH: informeer bij RIVM-RCP

- wie vorige VKH van zwangere is
- of screeningsonderzoeken zijn verricht en wat uitslagen zijn.

Geef de volgende wijzigingen in zwangerschap *binnen een week* door aan RIVM-RCP met het 'informatieformulier RIVM-RCP':

- meerlingzwangerschap, inclusief het aantal verwachte kinderen
- beëindiging zwangerschap voor 24^e week (miskraam of abortus provocatus)
- bevallen van overleden kind inclusief de geschatte datum en het aantal weken zwangerschap
- overlijden zwangere.

Adressen en meer informatie

Downloaden 'informatieformulier RIVM-RCP': www.rivm.nl/pns/downloads

- Voor meer informatiemateriaal: www.rivm.nl/pns.
- Draaiboek Prenatale Screening Infectieziekten en Erytrocytenimmunisatie. RIVM/CvB, 2011: www.rivm.nl/pns.
- Meer informatie over de uitslagen is te verkrijgen bij arts-microbioloog, klinisch chemicus of laboratorium-arts van het uitvoerend laboratorium.
- **RIVM-RCP**: zie www.rivm.nl/rcp.
- Bereikbaarheid medisch adviseurs: de RCP-adreslijst van de regiokantoren kunt u downloaden van www.rivm.nl/rcp > Regionale Coördinatie Programma's.
- **HIV-behandelcentra**: www.hivnet.org klik op 'informatie' en dan op 'adressen'.
- *Richtlijn Antiretrovirale Behandeling*. CBO, 2007: www.cbo.nl.
- **RIVM/LIS**: 030 - 274 21 69. Fax 030 - 274 44 18 E-mail lis-info@rivm.nl.
- *Richtlijn Seksueel Overdraagbare Aandoeningen en Herpes Neonatorum*. CBO, 2002: www.cbo.nl.
- **Sanquin Plasmaproducten**: Voor advies anti-RhD-Ig (24 uur per dag): 020 - 512 32 26. Afd. Verkoop (buiten kantooruren): 020 - 512 33 55.
- **Sanquin Diagnostiek**: Voor advies en uitslagen (24 uur per dag) 020 - 512 33 73, buiten kantooruren achterwacht Immunohematologie 020-512 33 33. Afnamemateriaal en aanvraagformulieren: www.sanquin.nl via 'diagnostiek' onder 'beroepsmatig' > 'aanvraagformulieren' of 'bestellingen' of via 020 - 512 33 21.
- **BIBO** (voor de drie noordelijke provincies): 050 - 361 22 99, buiten kantooruren stafdienst Bloedtransfusielaboratorium via de telefooncentrale UMCG 050 - 361 31 61.
- *Richtlijn Erytrocytenimmunisatie en zwangerschap*, NVOG, 2009: www.nvog.nl.
- *Verloskundig Vademecum 2003*: Zie www.nvog.nl > zoek 'Verloskundig Vademecum'.



U herkent de bevolkingsonderzoeken aan dit logo:

bevolkingsonderzoek

Dit is een uitgave van:

**Rijksinstituut voor Volksgezondheid
en Milieu**

Postbus 1 | 3720 BA Bilthoven
www.rivm.nl

1 juli 2011